

FOREDRAG PÅ HØYRES FORMANNSKONFERANSE, OSLO,
MANDAG 12. AUGUST 1985

For noen dager siden brukte Arbeiderpartiets Hallvard Bakke et interessant bilde for å forklare Arbeiderpartiets politikk. I flg. Arbeiderbladet sa Bakke bl.a.:

"- Overbud, kaller de borgerlige vår politikk. Jeg har slått opp i riksmålsordboka for å se etter hva overbud betyr. Der står det at overbud er når en person på en auksjon byr over andre og får tilslaget. Hva er så galt med det?"

Dette virker som en sakkyndigs erkjennelse av tankegangen bak Arbeiderpartiets politikk. Uansett hvor meget Regjeringen foreslår til nyttige formål, vil Arbeiderpartiet foreslå mer.

Men i den "auksjonen" herr Bakke taler om satser ikke Arbeiderpartiet sine egne penger, - de satser skattebetalerenes penger og sunnheten i norsk økonomi for å få tilslaget.

Nå er det heldigvis klare tegn som tyder på at velgerne gjennomskuer Arbeiderpartiets "auksjonspolitik", men hvis Arbeiderpartiet skulle få mulighet til å prøve å sette sin politikk ut i livet, ville forsøkene på å gjøre det skape en ny inflasjonsbølge som det vil bli meget vanskeligere og

langt mer smertefullt å komme ut av enn den forrige inflasjonsbølgen som Arbeiderpartiet skapte, med opptil 15 prosent prisstigning i en tolv måneders periode. Det er skremmende at Arbeiderpartiet med åpne øyne gir seg inn i en politikk som bare kan ha som resultat stadig sterkere inflasjon, hardere skattetrykk, ødeleggelse av konkurranseevnen, tap av titusener av arbeideplasser, og derfor også mindre velferd. Verden er ikke så enkel at større løfter skaper større velferd, tvert imot.

Arbeiderbladet gjengir også en annen uttalelse fra det Arbeiderpartimøte hvor Bakke redegjorde for "auksjonspolitikken": "Kan det være riktig at Norge ikke har råd til det som er viktig?". Dette spørsmålet bygger på en tilnæringsmåte til økonomisk politikk, som virkelig kan føre galt av sted. I virkelighetens verden er det jo dessverre ikke slik at det er nok å konstatere at uløste oppgaver er viktige. Man er nødt til å avpasse forbruket til de midler man har til rådighet. Innenfor denne rammen må man så prioritere de viktigste oppgavene. Det er det Arbeiderpartiet ikke gjør: Det lover så meget til alle gode formål, at resultatet blir ny inflasjonsvekst, ikke ny reell vekst.

Det er velkjent for alle husholdninger at det ikke er nok å sette opp en oversikt over alt det man gjerne vil, selvom enkelte av og til brenner seg kraftig på å prøve å strekke seg lenger enn fellen rekker. Og annerledes er det heller ikke i samfunnsøkonomien. Vi sliter jo fortsatt med å betale regninger for Arbeiderpartiets økonomiske politikk i 1970-årene, hvor man uten synderlige hemninger brukte penger på forskudd.

Nå så jo også Arbeiderpartiet etterhvert at denne politikken førte galt av sted og foran valget i 1981 la Arbeiderpartiregjeringen frem et langtidsprogram hvor det bl.a. ble understreket at "Regjeringen ser det som helt nødvendig å redusere den sterke veksten i de offentlige utgiftene", og at "Statsbankenes utlånsrammer vil bli holdt innenfor stramme rammer". Gro Harlem Brundtlands egen regjering uttalte at kampen mot inflasjonen ville kreve en "stram finans- og kredittpolitikk". Men nå vil altså Arbeiderpartiet øke de offentlige utgiftene med tallrike milliarder hvert eneste år i tillegg til den økningen vi foreslår, og benekter at det vil føre til øket prisstigning. Jo, det er nok ikke så rart at Hallvard Bakke, etter erfaringer fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe, kom til å tenkte på "auksjon" da han omtalte sitt partis politikk.

I en hektisk valgkamp ville det være en stor fordel om vi politikere - og da snakker jeg generelt - også husker at det er vi som har ansvaret for ikke å føre landet inn i økonomiske uansvarligheter, men føre landet trygt videre. Kappkjøring i overbud fører galt av sted, - og det tror jeg vi alle står oss på å huske når fristelsen til å reise nye krav og gi nye eller større løfter melder seg.

Jeg har tidligere sagt det slik: Vi har rike muligheter, men også farlige muligheter for å ødelegge mulighetene. Det ser ut til at denne valgkampen kan bli farlig for landets økonomiske fremtid.

Men valget gjelder ikke bare økonomi. Valget gjelder også i høy grad holdninger, ideer og langsiktige mål for samfunnet, og må dessuten gi svar på spørsmål om ansvarlighet og støhet i kursen på alle områder. Jeg håper vi kan klare å drøfte disse spørsmålene uten en bitterhet i tonen, og uten en mistillit til andres motiver og gode vilje, som ikke hører hjemme i et av verdens mest begunstigede land, hvor selv SV's Hanna Kvanmo har sagt at "størstedelen av den norske befolkning har det bedre enn de noensinne har hatt det".

Vi kan ha sterkt forskjellige syn på hvorledes motpartens politikk vil virke, men bør ikke gå ut fra at meningen ikke er god. Derfor må jeg også få si at jeg reagerer mot enkelte av de meningsløse beskrivelsene av Høyres mål og hensikter som nå blir spredt igjen: Et eksempel: På fellesmøtet forrige helg med Olof Palme fremstilte Gro Harlem Brundtland det som en konservativ drøm at "selve bastionen for velferdssamfunnet.... skulle erobres og brytes ned". Og i sin 1. mai tale hevdet hun om Høyre at "velferd for alle blir sett på som et hinder for velferd for de få". Dette er ikke informasjon, ikke engang naturlig valgkamp: Det er rett og slett desinformasjon. Enhver som vil se kan se at våre ideer og mål er helt annerledes enn Arbeiderpartiet sier:

Vi arbeider for valgfrihet og handlefrihet for den enkelte, ikke bare fordi valgfrihet har verdi i seg selv, men også i høy grad for å styrke veksten. Og vi vil styrke veksten for å få sterkt og varig grunnlag for å styrke velferden - for alle.

Vi mener også at politikken og utviklingen i den perioden som nå går mot slutten, i store trekk har vært slik som den ble varslet, og slik som den måtte være for å rette opp problemer som ble bygget opp i 1970-årene. I denne valgkampen vil vi se forsøk på å tegne kontraster mellom det som ble sagt og det som er gjort fra vår side.

Den beskrivelsen av forestående problemer som vi ga foran valget i 1981, viste seg å være helt riktige, inklusive alt som ble sagt om at inflasjonen undergravet arbeidsplassene, om tilstanden i helsevesenet, og om mangel på skoleplasser til å møte de voksende ungdomskull. En upopulær del av den omlegningen som måtte komme etter at inflasjonen satte rekorder i 1981, beskrev jeg slik en måned før valget:

"Først må vi gjenreise vekstevnen i Norges økonomi. Høyre legger ikke skjul på at det vil kreve flere år. Hvis man enda en gang prøver å bruke midlene før de er produsert, blir resultatet bare enda mer inflasjon, mindre produksjon og enda svakere resultater."

Det man ser nå, er helt i samsvar med de signaler vi ga foran det valget som forpliktet oss til å overta ledelsen: Etter år med betydelige vanskeligheter på flere områder, og til tross for at det fremdeles er store uløste oppgaver, kan vi slå fast at vi er på rett vei og glede oss over gode resultater for landet:

Vi har trygget Norges sikkerhet og innflytelse i verden gjennom en stø kurs i utenriks- og forsvarspolitikken. Vi har vært utsatt for sterke angrep fra en opposisjon som ville at vi skulle forlate viktige deler av det som vi tidligere sto sammen om. Vi har stått mot stormkastene og ført linjen videre, og ser at vårt forhold til begge supermakter og venner i alle deler av verden er godt.

Vi har snudd truende stagnasjon i norsk økonomi til ny vekst for Norge, med voksende investeringer, større produksjon, høyere sysselsetting og høyere reallønn. Det er skapt ny vekst og optimisme i næringslivet.

Vi har snudd voksende inflasjon - med trussel om galopperende prisstigning og fullstendig ødeleggelse av konkurranseevnen - til lavere prisstigning enn på lange tider. Vi har gjennomlevet en periode med først stigende og så synkende arbeidsløshet. Men hva kom stigende arbeidsløshet av, og hvem har fått den til å synke igjen?

Efter at Arbeiderpartiets regjeringstid munnet ut i rekordstor inflasjon og kostnadsstigning, ble norske produkter så dyre, og så mange norske arbeidsplasser utkonkurrert, at stigende arbeidsløshet ikke lenger var til å unngå. Og stigningen i arbeidsløsheten satte inn før vår omlegging av politikken hadde begynt å virke. Og det var ikke mulig å bekjempe en så høy inflasjon som Arbeiderpartiet hadde skapt, uten tilstramninger som kunne gå utover sysselsettingen på kort sikt.

Nå har vi altså heldigvis fått vesentlig lavere ledighet igjen. Men himmelen er ikke skyfri: Selvom det har lyktes for oss å redusere pris- og kostnadsstigningen kraftig, er den fremdeles for sterk i forhold til konkurrentene.

Vi har gjennomført en sterkere satsing på sosiale oppgaver enn noen gang før. Tross problemene kan vi også slå fast at helsevesenet er bygget ut og vi kan konstatere voksende effektivitet og større utbytte av de midler som settes inn.

Vi har satset for Norges fremtid ved sterk utbygging av videregående og høyere utdanning. Økningen er så sterk at en klart stigende andel av sterkt voksende ungdomskull nå får dette verdifulle grunnlag for senere innsats.

Efter nedgang i forskningens andel av nasjonalproduktet under våre forgjengere, er forskningsinnsatsen igjen økt sterkere enn nasjonalproduktet. Samtidig gjøres også denne innsats mer effektiv, slik at vi skal stå bedre rustet til å møte dagens og fremtidens inspirerende teknologiske utfordringer.

Vi har fremmet maktspredning og mangfold, med større valgfrihet for enkeltmennesket, et åpnere samfunn og styrkelse av eiendomsretten. Derved har vi brutt utviklingen i retning av stadig mer maktkonsentrasjon og statsdirigering.

Vi ser en ny dynamikk, spennende initiativ og voksende pågangsmot både i yrkesliv og kulturliv. Derfor ser vi med optimisme på landets muligheter.

Men vi ser også godt de mange gjenstående uløste oppgaver. Høyres program og Regjeringens langtidsprogram viser hvorledes vi vil løse disse oppgavene og problemene. Det er små motsetninger mellom disse to dokumentene. Begge er preget av ansvarlighet og pågangsmot. Regjeringens langtidsprogram klarlegger samtidig grunnlaget for fortsatt regjeringssamarbeid og er et program for en trygg samfunnsøkonomi og reell vekst og velferd.

Vi har lagt vekt på å utarbeide et realistisk langtidsprogram, med respekt for de økonomiske lover og de erfaringer man har hentet om sammenhengene mellom økonomisk politikk og økonomisk vekst, og hvor grensen går mellom vekstpolitikk og inflasjonspolitik. Vi har ikke villet drive valgkamp på en ønskeliste uten rotfeste i den virkelighet vi må være forberedt på.

Det er et offensivt program, som gjør grundig rede for hvordan vi vil skape den vekst vi trenger, for å løse de oppgavene vi står foran.

Samtidig er det et program som virkelig prioriterer, som fordeler de midler man kan skaffe på en rasjonell måte, og ikke bare lover så meget av alt til alle at det ikke blir orden på noe.

Vi vil skape vekst ved å skape gode vilkår i arbeidslivet, og stimulere til sparing og innsats. Utdannelsen vil bli bygget videre ut. Forskningsinnsatsen, som som nevnt har vokst vesentlig i inneværende periode, vil bli både forsterket og effektivisert også i neste periode.

Veksten skal sikre bosettingen, og bedre vilkårene, særlig for barnefamiliene, de syke og de eldre. For å få nok midler til en reell bedring, for barn, syke og de eldste eldre, må man vise tilbakeholdenhet overfor andre gruppers ønsker. Det gjør Arbeiderpartiet ikke. De gjør ikke det som er nødvendig for å kunne gjennomføre løftene om større innsats for dem som trenger det mest.

Mens Regjeringen vil føre videre den økonomiske kurs som allerede har skapt slike positive resultater, vil altså Arbeiderpartiet vende tilbake til den lettsindige utgiftsøkning som skapte inflasjonen, stagnasjonen og den voldsomme økningen i Norges gjeld til utlandet 1970-årene. Det er et paradoks at Arbeiderpartiet mener at Norge vil ha råd til svært meget mer i neste periode, etter 4 års borgerlig styre, enn det selv lovet for inneværende periode, etter mange års Arbeiderpartistyre. Vi har fått råd til mer p.g.a. vårt styre, men det ville være uansvarlig å gå så langt som Arbeiderpartiet vil nå. Arbeiderpartiet burde lytte mer til partifellen Hermod Skånland, som i avisen Vårt Land har sagt klart fra at "På kort sikt fører store valgløfter til høyere inflasjon, men mot slutten av århundret vil de virkelige problemer sette inn".

Men forskjellen på det borgerlige og det sosialistiske regjeringsalternativ er også i høy grad og på mange områder en konfrontasjon mellom moderate og liberale borgerlige ideer på den ene side, og en generell sosialistisk dirigeringstrang og motvilje mot privat initiativ på den annen.

Vi har snudd en utvikling i retning av mer maktkonsentrasjon, statsdirigering og sentralisering av reell myndighet. Regjeringen har gjennom et aktivt reformarbeid fremmet maktspredning og mangfold, med større valgfrihet for enkeltmennesket, et åpnere samfunn og styrkelse av eiendomsretten. Vi har klart å snu utviklingen bort fra sosialistiske og kollektivistiske løsninger, en utvikling klart i retning av et mer liberalt samfunn. Derved har vi også lagt et godt grunnlag for det videre reformarbeid, frem mot det morgendagens samfunn som både Regjeringens langtidsprogram og Høyres program trekker opp.

Opposisjonslederen har helt rett når hun sier at dette valget også er et valg av verdier for den fremtidige samfunnsutviklingen. Men vi kan overhode ikke kjenne oss selv igjen i den beskrivelse hun stadig gir av våre midler og mål.

Vi vil bevare og styrke Norges trygghet og innflytelse, gjennom en stø kurs i utenriks- og sikkerhetspolitikken, som bygger på at vi vil være våre venners venn, og at vi vet hvem våre venner er.

Vi vil styrke nedarvede nasjonale, kulturelle og rettslige grunnverdier.

Vi vil stå mot press og overdrevne løfter som kan ødelegge landets økonomi, fordi:

Vi vil sikre fortsatt vekst i sysselsetting og produksjon i alle deler av landet.

Vi vil bruke veksten i de offentlige inntekter til en innsats først og fremst for nasjonens fremtid gjennom barnefamiliene, og for nasjonens samvittighet overfor de eldste eldre.

Vi vil benytte den nye teknologien og de nye muligheter til å skape større mangfold og valgfrihet, mer desentralisering, flere små enheter, større spredning av makt og eiendom og et mer åpent og fleksibelt samfunn.

Vi vil føre videre arbeidet for trygghet, uavhengighet og utfoldelsesmuligheter for den enkelte, fordi det samtidig legger grunnlag for den beste innsats for det fellesskap som vi alle trenger og som vi alle er en del av.